

به شهادت تاریخ و وجدان، گسترش اسلام، پیش و پیش از آن که نتیجه راه‌های رسمی و شناخته شده مانند فتوحات باشد، محصول جذابیت‌های معنوی نهفته در آن است. گواهی آن که شمار قابل توجهی از علاقه‌مندان به اسلام از فریختگانی هستند که پس از پیروان راه‌های دشوار پژوهش، پویایی و صداقت، سرانجام در منزل اسلام باز افکنده‌اند. این مقاله، پس از مقدمه‌ای کوتاه در این باره، موازاتی از این جذابیت‌ها را در سیره و گفتار برخی از این گروندگان بررسی می‌کند.

♦ دکتر سید مصطفی محقق داماد

برای گسترش اسلام و نفوذ آن در چوابع مختلفه علی‌رغم وجود اختلاف و گونه‌گونی زمان‌ها و مکان‌ها، بی‌گمان می‌توان عنصری مشترک یافت. عنصر مشترک در نفوذ و گسترش حیرت آور اسلام در سرزمین‌های پهناور، آن هم در فاصله زمانی بسیار کوتاه به گواهی اسناد و منابع معتبر تاریخی، چیزی جز تأمین و فراهم ساختن همگامی‌ترین خواست‌های فطرت سلیم بشری نیست.

اگر برای اثبات این مدعا، در خصوص وقایع قرون اولیه اسلامی، به ارائه شواهد و اسناد کهن نیازمند بود، چه برای فهم گرایش‌های اجتناب‌آور متفکران بزرگ قرون معاصر که در گوشه و کنار دنیا در کمال آزادی با مطالعه و مقایسه، به تعالیم ادیان مختلفه به دین اسلام گرویده و در مقلد فتنارهای سیاسی و هجوم خلق گویی‌های همگامی‌شان پیشین خود با قامتی استوار ایستاده و انگیزه خود را از راه‌های اسلامی اعلام داشته‌اند، راه

چندان دور و درازی را نباید بیابیم. اگر برای تحقیق در باره کیفیت و انگیزه گسترش اسلام در ایران، روم، هند و شرق دور در قرون اولیه و گذشته بیش از هزار سال پیش احتمالاً دچار چون و چرا باشیم و با مدتی مواجه شویم، خوب بختانه جمال چهره هزاران متفکر معاصر شرقی و غربی گرویده به دین اسلام برای اثبات جذابیت اسلام، حجت موثره است.

حدود چهار قرن است که مسیحیت، اعم از کلیسای کاتولیک و پروتستان، شش‌مسیحیت، دارای سازمان تبلیغات مستقل، منسک و منظم است. همه ساله گروهی از کشیشان را با سیاست‌های از پیش تعیین شده آموزش می‌دهند و با صرف هزینه‌های بسیار سنگین، به اقصی نقاط جهان به مأموریت تبلیغاتی اعزام می‌کنند. سازمان تبلیغات وابسته به مسیحیت، از حمایت دولت‌های بزرگ مسیحی برخوردار است و اگر موفق شوند کسی را به آیین مسیحیت در آورند، همه گونه تسهیلات مادی برای او فراهم می‌کند. با وجود این، بنا بر تحقیقات خود اروپاییان، تقریباً پیشرفت مسیحیت متوقف شده است و تبلیغات کشیشان، حتی در سرزمین‌های پررونق پیشین، مانند برخی از کشورهای آفریقایی نیز دیگر تأثیر چندانی در رواج مسیحیت ندارد.

در کتاب هدایره المعارف مسیحیت که در دو جلد چاپ شده است، صریحاً آمده است که هم اکنون ۲۷۷ آزادی‌جوی کاتولیک در ایتالیا به زبان‌های مختلف مشغول تبلیغ مسیحیت هستند و بی‌شمار هم‌گرایان مسیحیت لئوری مسلم است.

در حالی که علی‌رغم مجهز نبودن مسلمانان به سازمان تبلیغاتی منسک،

همانند ارگان‌های تبلیغاتی مسیحیان و فقدان اعتبارات و امکانات مالی، اسلام همچنان به پیشرفت خود حتی در معنای‌ترین کشورهای جهان ادامه می‌دهد و روز به روز بر اعتلا و گشایش آنان افزوده می‌شود تا آن جا که قدرت‌های بزرگ مسیحی را به شگفتی همراه با تکراری وداشته است.

راز گسترش

این پرسشی است که در درجه نخست برای خود مسیحیان مطرح شده است. موجب خوشبختی است که در میان اقیده‌گروندگان به اسلام دانه‌های درشت، چهره‌های ناباک علم و ادب و متفکران نامدار صاحب‌قدم، بیابند که در آثار مکتوبشان پاسخ این پرسش را به صراحت داده‌اند.

آن چه این نوشته در صدد بیان آن است، همان چیزهایی است که در نوشته‌های متفکرانی که با مطالعه به اسلام گرویده‌اند، آمده است و من می‌گویم آن‌ها را با استناد بیان می‌کنم. مطالعه آثار متفکران گرویده به اسلام نشان می‌دهد که برخی انسان‌ها

جذاب در اسلام، مختلف و گونه‌گون است. ولی چند نکته در اغلب آثار آنان مشترک است. مثلاً اغلب از سادگی اصول اسلام و اثر سازواری این اصول با عقل و منطق سخن می‌گویند. برخی نیز به عدالت و مساوات اسلامی اشاره می‌کنند. سرگذشت برخی از ایشان، که در سرزمین خود هیچ کم نداشتند و باز هم به مسلمانی روی آورده شگفت‌انگیز است. برای نمونه می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد.

کنت دو بنوال

کلسود الکساندر کنت دو بنوال (Claude Alexandre comte de Bonneval) به سال ۱۶۷۵ در یکی از نواح شهرستان لیموز فرانسه به دنیا آمد. در نوجوانی به نیروی دریایی فرانسه پیوست و در ۲۶ سالگی (۱۷۰۱ میلادی)، با درجه سرهنگی به گارد سلطنتی انتظام یافت. ولی به علت درشت‌گویی به مشرفه لویی چهاردهم، منسوب شد. در

نتیجه از خدمت به فرانسه چشم پوشید و به ارتش اتریش پیوست. در مدت ۲۲ سال اقلیت در اتریش، در جنگ‌های متعدد شرکت جست و به درجه ژنرال رسید. اما در آن جا هم منضوب و زندانی شد. پس از آزادی از زندان در سال ۱۷۲۹ به ترکیه عثمانی پناهنده شد و اسلام آورد و نام احمد بر خود نهاد.

وقته مسلمان شدن کنت دو بنوال و پیوستن او به ارتش ترکیه در دنیای مسیحیت آن روز گل‌بازتاب نامطلوبی داشت و مسیحیان معتقد را از کنت و ژنرال پیشین متنفر کرد. از این رو دستان‌های بسیار در پاره او رواج داشت و اسلام آوردن او را مصلحتی و برای انتقام گرفتن از کسانی که موجب طرد او از اتریش شده بود دانستند. اما گروهی از آزاداندیشان این گونه توجیحات را نپذیرفتند و در پی کشف علت واقعی مسلمان شدن کنت برآمدند. یکی از آنان ولتر بود که از دیرباز به تحقیر در باره

دلبران

جذابیت‌های اسلام از دیدگاه برخی متفکران گرونده به اسلام

